

VISITATIERAPPORT

Hbo-bacheloropleiding tot
Leraar eerste graad Lichamelijke Opvoeding

Hogeschool van Amsterdam

Datum visitatie: 3 februari 2022

Datum rapport: 9 maart 2022

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	2
3.	INLEIDING	4
4.	OORDELEN PER STANDAARD	5
5.	EINDOORDEEL	12
BIJLAGE I	Overzicht oordelen per standaard en eindoordeel	13
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	14
BIJLAGE III	Bestudeerde documentatie	16
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	17
BIJLAGE V	Gebruikte afkortingen	18

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Hogeschool van Amsterdam
Status instelling (bekostigd/rechtspersoon)	Bekostigd
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief (21 augustus 2019, geldig tot 4 november 2025)
NAAM OPLEIDING	Opleiding tot leraar eerste graad in lichamelijke opvoeding
Registratienummer CROHO	35025
CROHO-onderdeel	Onderwijs
Oriëntatie opleiding	Hbo
Niveau opleiding	Bachelor
Graad en titel	Bachelor of Education
Aantal studiepunten	240
Afstudeerrichtingen	N.v.t.
Locatie(s)	Amsterdam
Variant(en)	Voltijd
<i>Joint degree, double degree</i>	Niet van toepassing
Onderwijstaal	Nederlands
Datum locatiebezoek	3 februari 2022

2. SAMENVATTING

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

Het oordeel van het panel luidt: “voldoet aan de standaard”.

De ALO Amsterdam sluit aan op het actuele landelijke opleidingsprofiel dat dateert van 2018 en waarborgt daarmee het opleiden tot hbo-bachelorniveau en tot de landelijk vastgestelde beroepskwalificaties.

Daarnaast heeft de ALO Amsterdam sinds 2018 een sterke eigen profilering, gekoppeld aan de regio, meer specifiek aan de grootstedelijke context. Het panel vindt dit krachtig en de profilering wordt binnen de opleiding herkend en breed gedragen. Wel mist het panel in de beoogde leeruitkomsten explicitering van kennis en vaardigheden met betrekking tot die grootstedelijke context en de andere Amsterdamse profileringspijlers. Die explicitering behoeft aandacht om de eigen profilering ten opzichte van de landelijke eisen aantoonbaar te maken.

Bij het heroriëntatie-onderzoek op het beroep van LO-docent in de Amsterdamse regio dat de ALO in 2016 uitvoerde in aanloop naar de nieuwe profilering van 2018, waren veel interne en externe stakeholders betrokken. Het contact met werkveldvertegenwoordigers en alumni is goed. Het lectoraat Bewegen in en om School (BioS) staat dicht bij de opleiding, betreft expertise uit andere opleidingen, staat dicht bij het werkveld én staat binnen de “2018-koers” vanaf collegejaar 2021-2022¹ ook dicht bij studenten die in hun afstudeerfase zitten. De ALO Amsterdam waarborgt daarmee een blijvende aansluiting op actuele ontwikkelingen in het werkveld en een nauwe relatie tussen onderwijs en onderzoek.

De ALO Amsterdam heeft met de profilering van 2018 een stevige basis gelegd voor meer dan alleen het Amsterdamse profiel. Het panel ziet een doorkijk naar het toekomstige beroep van LO-docent in het algemeen. Mede vanwege de manier waarop de opleiding het onderzoek op de beroepsheroriëntatie heeft aangepakt, meent het panel dat de ALO Amsterdam een voortrekkersrol zou kunnen vervullen in de herijking van het landelijke beroepsprofiel.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Niet van toepassing in verband met de lichtere opleidingsbeoordeling.

Standaard 3. Toetsing

Niet van toepassing in verband met de lichtere opleidingsbeoordeling.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Het oordeel van het panel luidt: “voldoet aan de standaard”.

De student studeert af met drie eindwerken: een dossier dat de student tijdens zijn laatste docentstage opbouwt (de opleiding noemde dit voorheen ‘stagemap’, nu ‘werkplekdossier’), een verslag van een onderzoek, inclusief een presentatie (de opleiding noemde dit voorheen ‘afstudeeropdracht’, nu ‘eindwerk’, intern wordt ook de term “scriptie” door sommigen nog gebruikt) en een beroepsvisiedocument (de opleiding noemt dit ‘visiestuk’), inclusief een eindgesprek daarover. De naamgeving vindt het panel verwarrend, omdat een van de eindwerken ‘eindwerk’ heet, terwijl er drie soorten eindwerken zijn. Het panel adviseert heroverweging van de naamgeving.

¹ De eerste afstudeerders worden verwacht in juni 2022.

Het panel kan zich in de meeste gevallen vinden in de oordelen die de ALO-beoordelaars over de eindwerken gaven. Sommige eindwerken beoordeelden de panelleden met een iets lager cijfer, andere met een iets hoger cijfer, maar het panel meent dat er geen onverantwoorde beslissingen zijn genomen en alle voldoende terecht zijn gegeven.

De drie soorten eindwerken toetsen verschillende competenties van de student. Tezamen geven ze een compleet beeld van het functioneringsniveau van de startende LO-docent dan wel bewegingsdeskundige. Ten aanzien van het eindwerk 'eindwerk' ("scriptie") ziet het panel hetzelfde dilemma als de opleiding: enerzijds moet de student vlieguren maken als docent (werkplekieren), anderzijds wil de opleiding ruimte creëren voor de student om (semi-academische) onderzoeksvaardigheden te ontwikkelen. Door te kiezen voor een hoog niveau van onderzoeksvaardigheden met een focus op kwantitatief onderzoek, ervaren niet alle alumni een meerwaarde in relatie tot hun functioneren als docent, maar biedt de opleiding wel een goede aansluiting op masteronderwijs.

Anderzijds geeft de opleiding aan het werkplekieren het belangrijkste te vinden en die mening deelt het panel. Het product dat studenten daar samenstellen, vindt het panel voldoende maar in sommige gevallen wel schraal. Het functioneren van de docent in de klas (het lesgeven) weegt terecht zwaarder dan het functioneren van de docent buiten de klas (het functioneren als collega binnen de school), maar het panel meent dat de balans hiertussen aandacht verdient. Daarnaast weegt de kwaliteit van het dossier zelf niet altijd voldoende mee. Om recht te doen aan het belang dat de opleiding hecht aan het werkplekieren, zou het werkplekdossier volgens het panel een meer portfolioachtig dossier mogen worden, waar eenduidige eisen aan gesteld worden en waarin de student in ieder geval gestructureerd reflecteert op zijn activiteiten binnen en buiten de klas.

De opleiding heeft aangegeven dat in het 2018-curriculum de drie eindwerken meer een eenheid zullen vormen. Het visiestuk (de eigen beroepsvisie van de student) en het gesprek erover zullen een sterkere relatie krijgen met het werkplekieren. Ook het onderzoek (dat verplicht verband zal houden met een van de drie onderzoekslijnen van het BioS-lectoraat) zal aan het werkplekieren gekoppeld worden, zodat het 'eindwerk' ("scriptie") per definitie praktijkrelevant is en bruikbare inzichten oplevert voor de school waar het werkplekieren plaatsvond. Het panel vindt dit veelbelovende ontwikkelingen en meent dat met deze koers de drie eindwerken meer met elkaar in balans zullen komen en een passend antwoord zullen vormen op het hierboven beschreven dilemma. Bovendien wordt de meer coherente set van eindwerken waardevoller voor de afstuderende student als startende beroepsbeoefenaar. Tot slot heeft het panel er vertrouwen in dat de opleiding erin zal slagen om bij verdere doorontwikkeling van de 2018-koers binnen het afstudeerprogramma het werkplekdossier naar een hoger plan te tillen.

Eindoordeel

Het oordeel van het panel luidt op beide standaarden 'voldoet aan de standaard'. Het panel zal dan ook **positief** adviseren aan de NVAO.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter op 9 maart 2022.

Dhr. dr. J.H. (Jeroen) Koekoek
(voorzitter)

Mw. drs. B.E. (Barbara) Roemers
(secretaris)

3. INLEIDING

Instelling

De Hogeschool van Amsterdam (HvA) is in 1993 ontstaan na de fusie van de Algemene Hogeschool Amsterdam en de Hogeschool van Amsterdam. De HvA telde na de fusie 17 instituten. In 2008 zijn de opleidingen thematisch gegroepeerd en zijn er op basis van deze indeling 7 faculteiten gevormd:

- Bewegen, Sport en Voeding
- Business en Economie
- Digitale Media en Creatieve Industrie
- Gezondheid
- Maatschappij en Recht
- Onderwijs en Opvoeding
- Techniek

Heden ten dage biedt de HvA opleidingen aan op alle hbo-niveaus (associate degree, bachelor en master) en in verschillende varianten (voltijd, deeltijd, duaal), daarmee een brede, diverse studentenpopulatie bedienend.

Pilot instellingsaccreditatie

De HvA heeft toestemming gekregen om deel te nemen aan de pilot instellingsaccreditatie van het ministerie van OCW. Instellingen die deelnemen aan deze pilot, mogen hun opleidingen op laten gaan voor een zogeheten “lichtere opleidingsbeoordeling” en desbetreffende opleidingen stappen daarmee tevens uit de visitatiegroep. Instellingen die de Instellingstoets Kwaliteitszorg (ITK) succesvol hebben doorlopen, zoals de HvA, leggen middels een lichtere opleidingsbeoordeling verantwoording af over 2 NVAO-standaarden in plaats van 4: alleen standaard 1 (beoogde leerresultaten) en standaard 4 (gerealiseerde leerresultaten) worden beoordeeld². Ook de standaarden 2 en 3 dienen beoordeeld te worden door een extern panel van *peers*, maar zonder betrokkenheid van de NVAO in het proces en in de besluitvorming. De opleiding organiseert de beoordeling zelf. Uitgebreidere informatie over deze pilot is te vinden op de website van de NVAO³.

Faculteit

De Faculteit Bewegen, Sport en Voeding (FBSV) leidt dynamische professionals op die op de hoogte zijn van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van bewegen sport en voeding. De faculteit biedt de volgende opleidingen aan:

- Eerstegraads lerarenopleiding lichamelijke opvoeding, Academie voor Lichamelijke Opvoeding (ALO) (hbo-bachelor, voltijd)
- Sportkunde (hbo-bachelor, voltijd)
- Voeding en diëtetiek (hbo-bachelor, voltijd)

En in 2022 zal de FBSV starten met de recent geaccrediteerde Associate degree Sport.

Opleiding

De ALO Amsterdam bestaat sinds 1925. Dit rapport zoomt in op de ontwikkelingen vanaf 2016.

² Bij een beperkte opleidingsbeoordeling worden 4 standaarden beoordeeld en bij een uitgebreide opleidingsbeoordeling 11. Een uitgebreide beoordeling is van toepassing wanneer de instelling niet beschikt over het ITK-keurmerk.

³ Zie: <https://www.nvao.net/nl/procedures/nederland/experiment-instellingsaccreditatie-met-lichtere-opleidingsaccreditatie>

4. OORDELEN PER STANDAARD

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Landelijke beroepsbekwaamheden en hbo-bachelorniveau

De hbo-bacheloropleiding tot eerstegraads leraar in lichamelijke opvoeding heet in de volksmond “de ALO”. (De afkorting ALO staat voor Academie voor Lichamelijke opvoeding). De term ALO wordt ook gebruikt in dit rapport om te refereren aan de opleiding.

In 2018 is door het Landelijk Opleidingsoverleg, waar de ALO Amsterdam bij is aangesloten, het Landelijk Opleidingsprofiel (LOP) eerstegraads lerarenopleiding lichamelijke opvoeding opgeleverd. De ALO Amsterdam sluit aan op het LOP. Het LOP bevat een beschrijving van de beroepsbekwaamheden, gekoppeld aan de wettelijke bekwaamheidseisen en een beschrijving van het hbo-niveau, gekoppeld aan de hbo-standaard en de Dublin descriptoren. De beoogde leerresultaten zijn onderverdeeld in (1) de brede professionele basis, (2) vakinhoudelijke bekwaamheid, (3) vakdidactische bekwaamheid en (4) pedagogische bekwaamheid. Wie de ALO afrondt, beschikt over een lesbevoegdheid voor het primair onderwijs, voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs, hoger onderwijs en volwassenenonderwijs.

Heroriëntatie op beroep en eigen profilering

De ALO Amsterdam heeft naar aanleiding van rapporten van de Gemeente Amsterdam en naar aanleiding van onderzoeksresultaten van het eigen lectoraat in 2016 een breed onderzoek opgezet in het kader van heroriëntatie op het beroep. Zowel intern (bij studenten en docenten) als extern (bij scholen, gemeenten, verenigingen en andere ALO's) is informatie verzameld. De resultaten van dat onderzoek leverden kort samengevat drie uitkomsten op: de motorische ontwikkeling van kinderen neemt af, er zijn zorgen over de afnemende positie van lichamelijke opvoeding in het primair onderwijs en er is behoefte aan meer *evidence informed* en *practice based* werken in lichamelijke opvoeding.

De opbrengsten van de heroriëntatie uit 2016 liggen ten grondslag aan de Amsterdamse profilering van 2018 van de ALO:

1. Inbedding in de grootstedelijke context
2. Kinderen beter leren bewegen, ook buiten de gymles en buiten de school ('de dynamische schooldag')
3. Leeropbrengsten meten, *evidence informed* en *practice based*
4. Ambassadeursrol voor gezonde ontwikkeling van het kind in en om de school

Samenvattend, de ALO Amsterdam sluit enerzijds aan op het LOP van 2018 maar hecht anderzijds ook veel waarde aan de eigen Amsterdamse profilering, mede omdat veel alumni in (de omgeving van) Amsterdam aan de slag (zullen) gaan en vooral de grootstedelijke context eigen eisen aan de beroepsuitoefening stelt. Het management, de alumni en de docenten benadrukken dit unaniem.

Afstudeerprofiel

De opleiding kent geen specialisaties. Wel kan de student kiezen voor een specifieke beroepscontext in het vierde jaar. Bij de in 2018 ingezette koerswijziging is ook het afstuderen veranderd. De link tussen het 'eindwerk' ("scriptie") en het lectoraat is verder verstevigd. Studenten kiezen nu voor een bepaalde beroepscontext én voor aansluiting bij een van de drie "onderzoekslijnen" van het lectoraat. Dit zal binnenkort in de eindwerken zichtbaar zijn; in de zomer van 2022 studeren de eerste studenten af die in september 2018 begonnen zijn.

Lectoraat en werkveld

Het lectoraat Bewegen in en om School (BioS) doet onderzoek naar de rol van de gymdocent op de motorische, cognitieve en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren in Amsterdam en omgeving en heeft daartoe drie onderzoekslijnen uitgezet: (1) Beter leren bewegen, (2) Passend bewegingsonderwijs, aanbod en zorg en (3) Meer bewegen in en om school. Bij het formuleren van deze onderzoekslijnen zijn de opbrengsten van het heroriëntatie-onderzoek van 2016 leidend geweest en heeft de input vanuit het werkveld van de (toekomstige) alumni (scholen, gemeenten en verenigingen) veel gewicht in de schaal gelegd.

Bij de samenstelling van het team van het lectoraat is gezocht naar een mix van achtergronden en expertise om een goede balans te creëren teneinde de verschillende doelen van het lectoraat te kunnen verwezenlijken. Het lectoraat bestaat uit achttien leden. Dertien van hen zijn docent (verspreid over jaar 1 tot en met 4 van de opleiding), een werkt bij de VU Amsterdam, een bij de Gemeente Amsterdam en een is verbonden aan de opleiding Toegepaste psychologie van de HvA. Aan het lectoraat zijn verder enkele projectleiders verbonden die geen onderzoek doen, maar zich alleen richten op de verbinding met de opleiding en het werkveld.

Internationalisering – grootstedelijke context

De ALO leidt op voor eerstegraads docenten en bewegingsdeskundigen die uitstromen naar de Nederlandse arbeidsmarkt. De opleiding wordt in het Nederlands gegeven. In de profilering legt de ALO de nadruk op de grootstedelijke context. De superdiversiteit van Amsterdam speelt daarin een belangrijke rol, met name voor wat betreft het ontwikkelen van culturele sensitiviteit bij de studenten.

Visie ALO en visie HvA

De koers en de visie van de ALO sluiten aan op die van de HvA. Het opleidingsmanagement zegt daarover dat er wel een licht accentverschil is: waar de HvA de prioriteit legt bij de inclusieve en diverse gemeenschap *binnen* de HvA, legt de ALO de nadruk op de ontwikkeling van culturele sensitiviteit bij de studenten, zodat ze zich na het afstuderen goed redden binnen de diverse samenleving *buiten* de HvA.

Overwegingen

De ALO Amsterdam sluit aan op het landelijke opleidingsprofiel van 2018 en waarborgt daarmee het opleiden tot hbo-bachelorniveau en tot de beroepskwalificaties zoals die in het landelijke opleidingsprofiel zijn opgenomen.

Daarnaast heeft de ALO Amsterdam een sterke eigen profilering, gekoppeld aan de regio, en meer specifiek aan de grootstedelijke context. Het panel vindt dit krachtig en de profilering wordt binnen de opleiding herkend en breed gedragen; in alle geledingen van de opleiding hoort het panel de nadruk op de grootstedelijke context terug. Wel mist het panel in de beoogde leeruitkomsten explicitering van kennis en vaardigheden met betrekking tot die grootstedelijke context (waaronder de culturele sensitiviteit) en tot de andere Amsterdamse profileringspijlers. Die explicitering behoeft aandacht om de eigen profilering ten opzichte van de landelijke eisen kracht bij te zetten en aantoonbaar te maken.

Bij het heroriëntatie-onderzoek op het beroep van LO-docent in de Amsterdamse regio, dat de ALO in 2016 uitvoerde in aanloop naar de nieuwe profilering van 2018, waren veel interne en externe stakeholders betrokken. Het contact met werkveldvertegenwoordigers en alumni is goed. Het BioS-lectoraat staat dicht bij de opleiding, betreft expertise uit andere opleidingen, staat dicht bij het werkveld én staat binnen de "2018-koers" vanaf collegejaar 2021-2022 ook dicht bij studenten die in hun afstudeerfase zitten. De ALO Amsterdam waarborgt daarmee een blijvende aansluiting op actuele ontwikkelingen in het werkveld en een nauwe relatie tussen onderwijs en onderzoek.

Tot slot meent het panel dat de ALO Amsterdam met de nieuwe profilering en de onderzoekslijnen van het BioS-lectoraat een stevige basis legt voor meer dan alleen het Amsterdamse profiel. Het panel ziet hierin ook een doorkijk naar het toekomstige beroep van LO-docent in het algemeen. Mede vanwege de manier waarop de ALO Amsterdam het onderzoek op de beroepsheroriëntatie in 2016 heeft aangepakt, meent het panel dat de ALO Amsterdam een voortrekkersrol zou kunnen vervullen in de herijking van het landelijke beroepsprofiel.

Oordeel

Het oordeel van het panel luidt: “**voldoet** aan de standaard”.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*). Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beheersen in voldoende mate de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze opleidings specifiek zijn.

Bevindingen, overwegingen en oordeel

Niet van toepassing in verband met de "lichtere opleidingsbeoordeling". Ook standaard 2 dient beoordeeld te worden door een extern panel van *peers*. De NVAO is echter niet in het proces en in de besluitvorming betrokken. De opleiding organiseert de beoordeling zelf. (Zie tevens hoofdstuk 3.)

4.3. Toetsing

Standaard 3

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen, overwegingen en oordeel

Niet van toepassing in verband met de "lichtere opleidingsbeoordeling". Ook standaard 3 dient beoordeeld te worden door een extern panel van *peers*. De NVAO is echter niet in het proces en in de besluitvorming betrokken. De opleiding organiseert de beoordeling zelf. (Zie tevens hoofdstuk 3.)

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

De student is voor de opleiding geslaagd als hij alle programmaonderdelen met een voldoende heeft afgerond. Het afstudeerniveau wordt gemeten aan de hand van drie onderdelen, waarbij het ene onderdeel niet met het andere gecompenseerd kan worden; voor elk onderdeel moet een voldoende (5,5) behaald zijn, omdat bij de drie onderdelen verschillende competenties getoetst worden:

Werkplekieren (18 EC)

De opleiding hecht veel waarde aan een goede voorbereiding op de beroepspraktijk. Daarom is ervoor gekozen om aan het leren op de werkplek het meeste gewicht toe te kennen. Het product dat de student oplevert bestaat uit een stagemap met lesvoorbereidingen, lesevaluaties en producten die de student zelf belangrijk vindt. In het werkplekieren ligt de focus op de bekwaamheidseisen. De werkplekbegeleider geeft input voor de beoordeling. De instituutsbegeleider, een ALO-docent, heeft de formele rol van examinerator en stelt de eindbeoordeling op.

Eindwerk (12 EC)

Het eindwerk (dat vroeger afstudeeropdracht heette en ook wel scriptie wordt genoemd) betreft een onderzoek met een verslag en een presentatie. Het product dat de student oplevert is het onderzoeksverslag. In het eindwerk ligt de focus op het onderzoekend vermogen van de student. De afstudeerbegeleider en een onafhankelijke examinerator doen de beoordeling.

Eindassessment (2 EC)

Aan het eind van de opleiding schrijft de student een visiestuk en zet hierin zijn visie op het beroep uiteen en de wijze waarop hij daar invulling aan wil geven in zijn toekomstige baan. In het visiestuk ligt de focus op persoonlijke profilering. Het product dat de student oplevert is dit visiestuk. In het eindassessment bespreken twee assessoren het visiestuk met de student. De beoordeling heeft betrekking op het visiestuk en het gesprek.

Alumni en studenten

Alumni en studenten spreken lovend over de opleiding en geven aan dat hun opleiding goed aansluit op de beroepspraktijk in de grootstedelijke context. Hun kritische noten betreffen hoofdzakelijk het werkplekieren. (Sommige alumni werken nu als ALO-stagebegeleider en spreken deels vanuit die rol.)

Ten eerste ligt bij het werkplekieren de focus volgens hen te veel op de ervaring die de student zelf opdoet op zijn werkplek. Er zou wat hen betreft meer ruimte gecreëerd mogen worden om te leren van ervaringen van anderen, zowel van medestudenten als van professionals die op andere scholen werken dan de school waar het werkplekieren plaatsvindt. Als resultaten daarvan hun beslag vinden in het werkplekdossier, kan dat bijdragen aan een bredere oriëntatie op het beroep, wat studenten na het afstuderen van pas kan komen bij het zoeken naar een baan.

Ten tweede geven studenten en alumni aan dat de beschikbare tijd binnen het werkplekieren (twee dagen per week) eigenlijk te beperkt is om meer te doen dan lessen voorbereiden, geven en evalueren. De focus ligt daardoor op het functioneren van de docent binnen de klas, terwijl het functioneren als docent buiten de klas ook belangrijk is. En het primair onderwijs vraagt op dit punt iets anders van de student dan het voortgezet onderwijs. Het functioneren buiten de klas gaat op een middelbare school min of meer vanzelf omdat de student wordt opgenomen in een sectie. Op de basisschool zijn zulke secties er niet. De student is hier meer op zichzelf aangewezen en zal zich daarom proactiever op moeten stellen. In het werkplekdossier komt dit onderscheid volgens alumni en studenten niet goed naar voren.

Over de waarde van het 'eindwerk' ("scriptie") verschillen de alumni onderling van mening. Sommigen geven aan misschien liever meer vlieguren gemaakt te hebben en vinden dat de relatie tussen hun 'eindwerk' en hun beroepspraktijk zwak, anderen vinden juist dat het 'eindwerk' hen veel gebracht heeft; bij het schrijven van een betoog voor een netwerk of zelfs bij het schrijven van een document als een vakleerplan/vakwerkplan, komen de vaardigheden die ontwikkeld worden bij het 'eindwerk' ("scriptie") goed van pas. Ook degenen die na de ALO begonnen zijn aan een masteropleiding, vinden het 'eindwerk' ("scriptie") een waardevolle toevoeging en geven aan daarmee een voorsprong gehad te hebben op studenten die vanuit een andere hbo-bacheloropleiding instroomden.

Over het eindassessment en het schrijven van het visiestuk zijn de alumni unaniem positief. Een eigen visie op het beroep ontwikkelen in aanloop naar een eerste baan is voor iedere startende beroepsbeoefenaar zinvol. De studenten sluiten zich daarbij aan.

Overwegingen

Inleiding

Het panel heeft van eenentwintig alumni de eindwerken bekeken (zie bijlage II). Het panel kan zich in de meeste gevallen vinden in de oordelen die de ALO-beoordelaars over de eindwerken gaven. Sommige eindwerken beoordeelden de panelleden met een iets lager cijfer, andere met een iets hoger cijfer, maar het panel meent dat er geen onverantwoorde beslissingen zijn genomen en dat alle eindwerken uit de drie eindwerkcategorieën terecht met een voldoende zijn beoordeeld.

De drie eindwerken toetsen verschillende competenties van de student. Tezamen toetsen ze de beoogde leeruitkomsten en geven ze een goed beeld van het functioneringsniveau van de startende LO-docent dan wel bewegingsdeskundige. Bij het eindwerk 'eindwerk' ("scriptie") ziet het panel hetzelfde dilemma als de opleiding: enerzijds moet de student vlieguren maken als docent, anderzijds moet de student (semi-academische) onderzoeksvaardigheden ontwikkelen. Het panel heeft begrip voor de keuze die de opleiding hierin maakt. Door te kiezen voor een hoog niveau van de onderzoeksvaardigheden, biedt de opleiding een goede aansluiting op masteronderwijs.

Een van de eindwerken heet eindwerk, terwijl er drie eindwerken zijn. Het panel vindt dat verwarrend en adviseert om het product dat voorheen afstudeeropdracht heette, intern bekend is onder de naam "scriptie" en sinds kort eindwerk heet, een naam te geven die de lading beter dekt.

Werkplekieren (18 EC)

De opleiding geeft aan het werkplekieren het belangrijkste te vinden. Het panel deelt die mening. Alleen "met de voeten in de klei" leren studenten wat het beroep van LO-docent inhoudt in de praktijk. De werkplekdossiers die studenten daar opstellen, vindt het panel in alle gevallen voldoende maar in sommige gevallen wat schraal. Het functioneren van de student als docent *in* de klas (het lesgeven) weegt zwaarder dan het functioneren *buiten* de klas (het functioneren als collega binnen een school). Het panel vindt dat terecht, maar wat het functioneren buiten de klas betreft, komen verschillen tussen primair en voortgezet onderwijs in de dossiers niet altijd voldoende tot uitdrukking. Bovendien geven studenten en alumni aan dat er in de eindstage weinig tijd is voor andere zaken dan lesgeven. Dit verklaart misschien waarom sommige werkplekdossiers met een 9 beoordeeld zijn, terwijl ze weinig gestructureerd zijn (hier gaat het mogelijk om studenten die voor de klas goed functioneren) en andere werkplekdossiers die zorgvuldig en overzichtelijk samengesteld zijn, soms met een 6 beoordeeld zijn (dit zijn mogelijk de studenten die voor de klas wat zwakker zijn).

De examencommissie en examinatoren betogen dat studenten vrij zijn om een eigen structuur aan te brengen in hun stagemap, omdat ze daarmee groeien naar meer zelfstandigheid. Het panel meent echter dat van hbo-studenten verwacht mag worden dat ze aan het eind van hun studie een overzichtelijk dossier kunnen afleveren, ook als aan de dossierstructuur geen eisen worden gesteld. Blijkens de 'eindwerken' ("scripties") en de 'visiestukken' van de ALO-studenten, zijn ze daar zeker toe in staat (zie volgende twee paragrafen).

Om recht te doen aan het belang dat de opleiding hecht aan het werkplekieren, zou het werkplekdossier volgens het panel een meer portfolioachtig dossier mogen worden, waar eenduidige eisen aan gesteld worden en waarin de student in ieder geval gestructureerd reflecteert op zijn activiteiten binnen *en* buiten de klas.

Eindwerk (12 EC)

Het panel is onder de indruk van de 'eindwerken' ("scripties"). Ze raken soms aan academisch niveau, de APA-richtlijnen worden gevolgd en veel 'eindwerken' bevatten kwalitatief en kwantitatief (SPSS) onderzoek. De link met de praktijk is nog niet altijd even sterk. Dat komt doordat deze 'eindwerken' nog gekoppeld zijn aan de vorige ALO-profilering en doordat er relatief veel aandacht uitgaat naar kwantitatief onderzoek. Niet voor alle alumni heeft dat hoge niveau van (kwantitatief) onderzoek een toegevoegde waarde voor hun functioneren als docent. Wel worden studenten er goed mee voorbereid op masteronderwijs.

Verder merken panelleden op zich een autonoom oordeel gevormd te hebben over de kwaliteit en het niveau, omdat de bijbehorende *rubric* geen informatie over de cesuur bevat. De motivatie bij de totstandkoming van het oordeel van de ALO-beoordelaars was daardoor niet altijd navolgbaar.

Tot slot staat het panel stil bij een bijzondere casus: het afstudeeronderwerp van een van de studenten werd als weinig relevant beoordeeld door de opleiding, terwijl het panel het onderwerp juist (zeer) relevant vond. Dit betrof een onderzoek naar het effect van verschillende beoordelingsmethoden van bewegingsonderwijs op de motivatie van leerlingen.

Eindassessment (2 EC)

Het panel vindt de opzet van dit derde eindwerk, een combinatie van een visiestuk en een gesprek daarover, interessant, zinvol en een voorbeeld voor andere beroepsopleidingen. Het leidt tot (extra) bewustwording bij studenten en helpt hen bij het maken van keuzes en het vinden van een passende baan.

Wel meent het panel dat er mogelijk nog meer uit te halen is. Doordat het maximale aantal woorden voor het visiestuk laag is, is de ruimte voor diepgang beperkt en zijn sommige visiestukken meer beschrijvend en terugblikkend van aard dan abstraherend en vooruitblikkend. Tegelijkertijd erkent het panel dat het visiestuk niet op zichzelf staat, maar de basis vormt voor een gesprek tussen de student en de assessoren. In dat gesprek is ruimte voor diepgang en moet de student zijn visiestuk overtuigend verdedigen. Het visiestuk en het gesprek worden in samenhang beoordeeld. Het panel acht dat passend.

Curriculum 2018

De opleiding heeft aangegeven dat in het 2018-curriculum de drie eindwerken meer een eenheid zullen vormen. Het visiestuk en het gesprek erover zullen een sterkere relatie krijgen met het werkplekleren. Ook het onderzoek (dat verplicht verband zal houden met een van de drie onderzoekslijnen van het BioS-lectoraat) zal aan het werkplekleren gekoppeld worden, zodat het 'eindwerk' ("scriptie") per definitie praktijkrelevant is en bruikbare inzichten oplevert voor de school waar het werkplekleren plaatsvindt. Deze nieuwe koers zal zichtbaar zijn in de eindwerken van de studenten die sinds september 2018 zijn ingestroomd.

Het panel vindt dit veelbelovende ontwikkelingen en meent dat met deze koers de drie eindwerken meer met elkaar in balans zullen komen en een passend antwoord zullen vormen op het eerder beschreven dilemma (zie vorige pagina, onder Inleiding). De sterkere samenhang tussen de eindwerken maakt het afstudeerprogramma waardevoller voor de student als startende beroepsbeoefenaar. Tot slot heeft het panel er vertrouwen in dat de opleiding erin zal slagen om het werkplekdossier naar een hoger plan te tillen bij verdere doorontwikkeling van de 2018-koers binnen het afstudeerprogramma.

Oordeel

Het oordeel van het panel luidt: "**voldoet** aan de standaard".

5. EINDOORDEEL

De beoogde leerresultaten sluiten aan op het landelijke opleidingsprofiel van een startende eerstegraads LO-docent. De Amsterdamse profilering die in 2018 is ingevoerd, wordt breed gedragen en uitgedragen, maar verdient nog explicitering in de beoogde leerresultaten. De koers die de opleiding heeft ingezet, juicht het panel toe. De koers past bij de actuele en nog te verwachten ontwikkelingen in het werkveld.

Het panel meent dat de ALO Amsterdam bij de herijking van het landelijke beroepsprofiel mogelijk een voortrekkersrol zou kunnen spelen, mede omdat de opleiding al een degelijk onderzoek heeft opgezet en uitgevoerd in het kader van de heroriëntatie op het beroep in de eigen regio.

De huidige eindwerken zijn van hbo-bachelorniveau en geven een compleet beeld van het afstudeerniveau van de ALO-alumnus. Met de 2018-koers zullen de drie eindwerken meer een eenheid gaan vormen en beter met elkaar in balans zijn, waarmee ze nog waardevoller worden voor de studenten in de voorbereiding op hun loopbaan. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding erin zal slagen om bij verdere doorontwikkeling van de 2018-koers binnen het afstudeerprogramma het werkplekdossier naar een hoger plan te tillen.

Het oordeel van het panel luidt daarom op beide standaarden 'voldoet'.

Het panel zal **positief** adviseren aan de NVAO.

BIJLAGE I

Overzicht oordelen per standaard en eindoordeel

Hogeschool van Amsterdam Hbo-bacheloropleiding leraar eerste graad lichamelijke opvoeding (Academie voor Lichamelijke Opvoeding) Voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	N.v.t.
Standaard 3. Toetsing	N.v.t.
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Eindoordeel	Positief

Programma

Tijd	Beschrijving programmaonderdeel
1100-1115	Inloop en ontvangst
1115-1200	Rondleiding en lunch
1200-1245	Sessie 1: Alumni en werkveld (po/vo)
1245-1300	Besloten overleg panel
1300-1345	Sessie 2: MT en lector
1345-1400	Besloten overleg panel
1400-1445	Sessie 3: Examencommissie
1445-1500	Besloten overleg panel
1500-1530	Sessie 4: Docenten en curriculumcommissie
1530-1540	Besloten overleg panel
1540-1610	Sessie 5: Ouderejaars studenten
1610-1710	Besloten overleg panel, oordeelsvorming en voorbereiden terugkoppeling
1710-1730	Plenaire terugkoppeling

In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het panel bekend.

Werkwijze

Bij de beoordeling van de opleiding is uitgegaan van het NVAO-protocol **Beoordeling opleiding met lichtere opleidingsaccreditatie – Experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie – Nadere uitwerking** van 1 februari 2019. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het panel zich bij het beoordelen moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen. De secretaris heeft dit protocol onder het panel verspreid en de aandacht gevestigd op de verschillen met het reguliere NVAO-beoordelingskader.

De secretaris en de voorzitter hebben in de periode van november 2021 tot en met februari 2022 intensief contact gehad. Alle zeven kernbekwaamheden zoals die in het NVAO-profiel van de voorzitter (versie januari 2016) zijn opgenomen, zijn op enig moment aan bod gekomen en in verband gebracht met de visitatie van de te beoordelen opleiding.

Op 23 december 2021 heeft de opleiding de geselecteerde eindwerken verspreid via SURFfilesender. Op 29 december heeft de secretaris de rest van de documentatie (zelfevaluatie, bijlagen, dagprogramma en een voorbereidingsinstructie) verspreid onder de panelleden.

Op basis van de door de opleiding geleverde documentatie heeft het panel zich een beeld kunnen vormen van de opleiding. Alle panelleden hebben vervolgens een "eerste-indrukken-formulier" ingevuld met observaties aangaande standaard 1 en 4. De drie inhoudelijk deskundigen (waaronder de voorzitter) hebben ook hun overwegingen en oordeel met betrekking tot de eindwerken in dit formulier opgenomen. De secretaris heeft op 17 januari 2022 de eerste-indrukken-formulieren samengevoegd en deze compilatie onder de panelleden verspreid. De compilatie van de eerste-indrukken-formulieren vormde de basis voor het vooroverleg dat plaatsvond op 18 januari 2022.

Het panel heeft in totaal van eenentwintig alumni de sets van studentproducten en beoordelingen bestudeerd. De eerste steekproef bestond uit vijftien alumni. Van drie van de vijftien alumni was alleen de beoordeling van het werkplekdossier beschikbaar, maar het werkplekdossier zelf (de stagemap) niet. Bij navraag bleek het in alle drie de gevallen te gaan om langstudeerders die al begonnen waren met het werkplekleren voordat het verplicht was om documenten te uploaden in de digitale leeromgeving (Centuri/Brightspace).

Omdat het panel op basis van de beschikbare afstudeerproducten geen twijfel had over het niveau (zie de tekst onder standaard 4), heeft het panel besloten een beperkte opschalingssteekproef uit te voeren, die meer gericht was op een check op archivering van producten van studenten dan op de niveaubeoordelingen van assessoren. Het panel heeft er daarbij voor gekozen om in de opschalingssteekproef alleen alumni op te nemen die nominaal gestudeerd hadden om te kunnen verifiëren of van studenten die ingestroomd zijn vanaf september 2018 de werkplekdossiers wel consequent gearchiveerd worden. De opschalingssteekproef bestond uit de sets van afstudeerproducten van zes alumni die alle zes nominaal gestudeerd hadden. Van deze zes alumni waren alle eindproducten, inclusief de werkplekdossiers beschikbaar. Het panel heeft daarmee dus in totaal achttien werkplekdossiers, eenentwintig scripties en eenentwintig visiedocumenten bekeken.

De visitatie op 3 februari 2022 was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de beoogde leerresultaten (standaard 1) en de gerealiseerde leerresultaten (standaard 4) van het programma om tot een gewogen oordeel op deze beide standaarden te komen.

Beslisregels

De NVAO-Beslisregels Accreditatie in acht nemend, beoordeelt het panel de beide standaarden afzonderlijk met 'voldoet' of 'voldoet niet'. De secretaris heeft in opdracht van het panel de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgenomen in het protocol *Beoordeling opleiding met lichtere opleidingsaccreditatie – Experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie – Nadere uitwerking* van 1 februari 2019.

Visitatierapport

De secretaris heeft een conceptrapport opgesteld naar aanleiding van de visitatie. Die rapportversie is op 8 februari 2022 voorgelegd aan een collega-secretaris. Deze onafhankelijke tegenlezer is niet bij de visitatie betrokken geweest en heeft geen banden met de opleiding. Dit is een vereiste vanuit de HvA; alle rapporten die gedurende de pilot instellingsaccreditatie opgeleverd worden door zelfstandige, onafhankelijke secretarissen (dus niet werkend in opdracht van een evaluatiebureau, maar rechtstreeks ingehuurd door de instelling) worden tegengelezen door een eveneens onafhankelijke collega-secretaris. De tegenlezer heeft het rapport gecontroleerd op de navolgbaarheid van de oordelen. De secretaris heeft de input van de tegenlezer verwerkt. Op 12 februari 2022 is het rapport voorgelegd aan de voorzitter. De secretaris heeft de input van de voorzitter verwerkt en het rapport aan de panelleden voorgelegd op 17 februari 2022. Na het verwerken van deze input, heeft de voorzitter het rapport inhoudelijk vastgesteld op 23 februari 2022. Diezelfde dag is het rapport voorgelegd aan de opleiding ter controle op feitelijke onjuistheden. De opleiding heeft op 9 maart 2022 gereageerd en heeft het panel gewezen op twee feitelijke onjuistheden in de Inleiding. De secretaris heeft de correcties doorgevoerd, de voorzitter heeft het definitieve rapport vastgesteld en de secretaris heeft het definitieve rapport naar de opleiding verzonden op 10 maart 2022.

Overzicht bestudeerde documenten
Zelfevaluatierapport opleiding
Studentenhoofdstuk
Landelijk opleidingsprofiel ALO 2018
Visiedocument ALO HvA 2017
Poster 2018 herijkte visie ALO Amsterdam
Eindwerken

In verband met de AVG zijn namen, studentnummers en titels van de eindwerken niet opgenomen in deze rapportage. Ze zijn wel bekend bij de secretaris van het panel.

BIJLAGE IV

Panelsamenstelling

Naam	Korte beschrijving
Dhr. dr. J.H. (Jeroen) Koekoek (voorzitter)	Associate Lector Bewegen, School & Sport; domein bewegen en educatie van Hogeschool Windesheim Opleidingsdocent spel binnen de Lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding en de master Lichamelijke Opvoeding en Sportpedagogiek bij Hogeschool Windesheim
Dhr. prof. dr. J. (Jan) van Tartwijk (lid)	Professor Educatie en Pedagogiek aan de Faculteit Sociale Wetenschappen en Gedragwetenschap van de Universiteit Utrecht Hoofd van het departement Educatie en Pedagogiek van de faculteit Sociale Wetenschappen en Gedragwetenschap van de Universiteit Utrecht Lid van de directie van de groep Onderwijsadvies en Training van de faculteit Sociale Wetenschappen en Gedragwetenschap van de Universiteit Utrecht Directeur van de Graduate School of Teaching (GST), waarbinnen de lerarenopleidingen van de Universiteit Utrecht worden uitgevoerd Voorzitter van de Interuniversitaire Commissie Lerarenopleidingen (ICL) die is gelieerd aan de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU). Lid van de Curriculumcommissie die de minister van OCW adviseert over aanpassingen in het landelijke curriculum voor primair en voorgezet onderwijs
Dhr. W.M. (Wiebe) Faber (lid)	Vakleerkracht bewegingsonderwijs Almeerse Scholengroep Coördinator vakgroep bewegingsonderwijs Almeerse Scholengroep Docent DPI, Windesheim Zwolle (CALO) Onderwijsadviseur PO bij KVLO
Mw. J. (Jaëlla) Stolk (studentlid)	Tweedejaars student Haagse Hogeschool
Mw. drs. B.E. (Barbara) Roemers (secretaris)	NVAO-gecertificeerd secretaris

Op 15 november 2021 heeft de NVAO de samenstelling goedgekeurd van het panel t.b.v. de beoordeling van de hbo-bacheloropleiding Leraar eerste graad Lichamelijke Opvoeding (Academie Lichamelijke Opvoeding) aan de Hogeschool van Amsterdam.

Alle panelleden en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ondertekend. Hierin verklaren zij gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de visitatie geen zakelijke en geen persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling, te weten de Hogeschool van Amsterdam, anders dan in het kader van de werkzaamheden als panellid ten behoeve van de visitatie van de hbo-bacheloropleiding Leraar eerste graad Lichamelijke Opvoeding. Deze onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring zijn in het bezit van de Hogeschool van Amsterdam, die zelf het panel bij de NVAO heeft voorgedragen.

Afkorting	Toelichting
ALO	Academie Lichamelijke Opvoeding
AO	Afstudeeronderzoek
APA	<i>Citation Style Guide</i> van de <i>American Psychological Association</i> > richtlijn voor bronvermelding
BioS	Bewegen in en om School (lectoraat)
BS	Buurt en sport
EA	Eindassessment
FBSV	Faculteit Bewegen, Sport en Voeding
HvA	Hogeschool van Amsterdam
ITK	Instellingstoets Kwaliteitszorg
KVLO	Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding
LE	Lectoraat
ML	Motorisch Leren
MM	Meten en Motoriek
PO	Primair onderwijs
SPSS	<i>Statistical Package for the Social Sciences</i>
SW	Sociale Wetenschappen
VO	Voortgezet onderwijs
WL	Werkplekieren

Edu van nu
onderwijsdiensten

Marelaan 37
2341 LB Oegstgeest
06 4517 3824
info@eduvannu.nl

